

fattigste og uden dem fik vi ingen Lejlighed til at øve os i den største Kunst af alle, nemlig Opdragelses-Kunsten, den uendelige svære, den, paa Jorden fast at staa. Vel død og Arving til Himlen maa vel nærmest være Maalet for vor Opdragelse, efter som de efter Digterens Ord jo er Hovedsagen.

Børn er ikke alene Fattigmands Rigdom, de er ogsaa alle Ægtefolks Rigdom, som sagt det stærke Bindeled mellem samme, saavel som det stærke Baand, der knytter Forældre til Hjemmet. Uden dem vilde Reden blive saa tom, og uden dem vilde vi sporløst forsvinde fra denne Verden og vore Navne glemmes som den Sne, der faldt ifjor.

En Moder.

## Frk. Hjorts Husmødreforening og de københavnske Kommunelærere.

Grundtvig har et Sted sagt, at den bedste Skole, han kendte, for halvvoksne Drengene var „gode Borgeres Hjem“. Det er denne Tanke, som ligger til Grund for Frk. Hjorts Husmødreforening, hvor det eneste, som kan kritiseres, synes at være Navnet. Det er jo dog meget snarere en Husoldningsskole, til hvilken der af Husmødrene — og endda ikke hovedsagelig af dem — bliver betalt et lille aarligt Kontingent. Dens Fortrin behøver der næppe at peges paa. Alene det, at københavnske Børn kommer paa Landet et helt Aar, anbefaler den stærkt. Den er i ethvert Tilfælde den billigste Husoldningsskole, der kan tænkes. Den højeste Sum, nogen Elev koster, er 50 Kr., sædvanlig er Udgiften kun det halve. Der til kommer, at denne „Skole“ er ganske elastisk. En Skole som f. Eks. Kronprinsesse Louises, der er oprettet med store Ofre af Anlægs kapital og opretholdt ved Hjælp baade af Protektion fra oven, Godgørenhed til højre og venstre og nu ogsaa Stats-tilskud, kan kun udsende 6 udlærte piger hvert Aar; men Frk. Hjorts Skole er kun begrænset af den bærende Personligheds Arbejdsevner. Det er her det rent personlige Arbejde, der træder i Stedet for Kapitalen; og det er maaske noget af et heldigt Sammentræf, der overhovedet muliggør denne Virksomhed for Frk. Hjort. Hun staar, som man ved, paa engang som Styrelsesmedlem i Dansk Kvinde-samfund i Forhold til Kredsene rundt i Landet, som Skolekommissionsmedlem i nær Forbindelse med den københavnske Kommuneskole og som forhen-værende Forstander for Frk. Zahles Seminarium i personligt Forhold til en hel Del af denne Skoles Lærere.

For disse er Sagen af den største Interesse; og paa dem, deres Skøn over Pigebørnernes Evner, deres Kendskab til Hjemmene beror for en stor Del dens lykkelige Gennemførelse. Det er med dette for Øje, jeg gerne vilde gøre en Henstilling til Lærerne. Det er uoverkommeligt for dem at gøre stadige Besøg i deres Elevers

Hjem. Den eneste Maade, hvorpaa de kan komme i Berøring med Forældrene selv, er ved Forældremøder, holdte paa Skolen. Men Erfaringen viser ogsaa, at dette er en ganske udmærket Lejlighed til venskabeligt Samkvem mellem Forældre og Lærere, og saavidt vides er netop Interessen for denne Sag for Tiden oppe blandt Lærerne. Man vil vel i Reglen begynde et saadant Møde med et kort Foredrag med mulig efterfølgende Forhandling; og aldrig finder vist Pædagogiken et villigere Øre end her, hvor Anvendelsen ligger lige for Haanden og de personlige Følelser ere i Bevægelse. Sædvanlig vil man sagtens vælge et mere almindeligt og abstrakt Emne; men der synes dog ikke at være noget til Hinder for at ogsaa en praktisk Sag som denne føres frem ved slige Lejligheder.

Mit Raad er derfor dette: Lad Frk. Hjorts Husoldningsskole blive drøftet Byen over mellem Lærere og Mødre eller endnu bedre Forældre. Saa vil der næppe være Fare for, at den skal gaa i Staa af Mangel paa Tilslutning fra deres Side, som er medinteresserede i den.

Kirstine Frederiksen.

## Meningen.

Skal vi prøve — blot for en Gangs Skyld — at sætte den Talemaade til Side, at vi lever i en beundringsværdig Tid? At der sker beundringsværdige Ting i en Tid, gør det selve Tiden beundringsværdig? Det gaar vel med en Tid som med Væsener ellers — det er Harmonien af Enkelt-heder, der vækker Beundring, Grelhed som mishager — man beundrer jo dog ikke en Nar for hans Dragts Skyld, selv om den er sat sammen af hvert for sig højt udmærkede Stykker. Der er intet i Vejen for at en Tid, rig paa glimrende Enkeltheder, kan være en pjaltet Tid, blot at saa Pjalterne, den har paa, er en Del mere prunkende end Skik og Brug er hos mere beskedne Tider.

Det turde endog være et Spørgsmaal, om nogen Tid virkelig har bragt det saa vidt som vor, ikke blot i Opfindsomhed i Almindelighed, men i opfindsomt Pjalteri, i meningsløs Sammenstykning af det erhvervede — ja, netop vor Tid, den Tid, vi Kvinder har den Ære og Tilfredsstillelse at „komme med i“ og kan smigre os med ogsaa at bidrage vort til det heles Fysiognomi.

Der er den Vanskelighed, naar man vil tale om vor Tids Karakterløshed, at Beviserne for den er saa mange, Eksemplerne, der trænger sig paa, saa overvældende, at man befinder sig som Aladdin i den vidunderlige Hule: man ved ikke ret, hvilken af de fristende Frugter, man netop skal plukke sig, og hjælper sig saa, ligesom han, med at gribe lidt hist og lidt her iblandt Massen.

Der hersker i vor Tid en Slags Religion eller om man vil, Surrogat for Religion, som kaldes Humanitet. Ifølge de humane Love, der ikke er

meget udviklede i sig selv, tør det ene Menneske ikke påføre det andet Menneske Lidelse, da Lidelsen er en Uting, der fremfor alt bør søges udyddet af Verden. Man skulde da tro, at Overtrædelse af denne Grundregel altid bedømtes strængt og saavidt muligt forhindredes, men man har valgt en hel anden Slags Udvej. Man er bleven enig om at skæln mellem strafbar Overtrædelse eller Forbrydelse, og interessant Overtrædelse eller Politik. Overensstemmende dermed forfølger og fordømmer man Overtrædelsen overalt, hvor den træffes sporadisk i Samfundet, Overtrædelsen, kunde man kalde det, i lille Format; men benævner den politisk Nødvendighed og opmuntrer den med Noget, der hedder aarlig Budget, naar den viser sig kronisk hos Folkene — Overtrædelsen i stort Format, som bærer det beslørende Navn: Krig.

Altsaa Forskellen paa vor Tid og de raa Tider, som nu er forgangne, er ikke den, at Voldsdaad nu afskaffes eller blot afskys, men kun, at man nu har indført og gennemført en Distinktion, Fortiden maatte være foruden, nemlig mellem Smaabøller, som sættes i Tugthuset og Storbøller, som man beundrer eller ialfald bøjer sig for, med andre Ord, at før beundredes Mandskraft saaledes, at der var Mening i Tingene, men nu beundrer eller misbilliger man den rent vilkaarligt, blot efter det imponerende Navn eller det ringe Navn, den kan skilte med.

Er der virkelig Forskel paa den Gerning en Boer gør f. Eks. netop for Tiden, hvis han har Held til det, nemlig, at han dræber saa mange Djæveler som muligt, d. v. s. viser sig dygtig som Menneskeslagter, og saa den, en vis Svensker for nylig har udført? Der er Forskel — aa ja, den ene kaldes en tapper Mand, der kæmper for Frihed og Fædreland — Kæledæggeabstraktioner for Tiden — den anden et Umenneske. Der er Forskel — aa ja, den ene hædres for Livet og beundres ud over dette, hvis han kommer godt fra sin Menneskeslagting, den anden straffes paa Livet, forstaaeligt nok, for sin Ugerning. Og dog har de maaske begge nøjagtig gjort det samme: lagt sig i Baghold for Fjenden, skudt et Dusin Mennesker ned, før de har faaet Tid til at vende sig, og endelig skaffet sig selv helskindet bort, efter at have voldt andre saa megen Lidelse, som vel muligt. Begge fører dog Krig, d. v. s. har valgt sig Rollen som Fjende, som Ødelægger af Menneskeliv, kun at den ene har en Hær af Fæller i Ryggen, der roser ham for hans Slagteri, medens den anden foran og bag sig har Fjender, der hundser ham for hans Slagteri. Men Meningen med denne Forskel — er Menneskeslagten en Uting eller er den det ikke?

Vi lader os ikke indbilde, at Fædrelandsforsvareren virkelig „fører Krig“ paa en anden Maade end Forbryderen. Han gaar maaske nok i Krig paa en anden Maade, i Lydighed og Underdanighed mod de Par Mænd, der netop træffer at udgøre Landets Regering eller i Begejstring for Abstraktionerne Frihed og Fædre-

land, men naar selve Slagtingen forestaar, er det saa mon Begejstring, der driver ham? Krigens Haandgribelighed er dog ikke begejstrende, kun æggende, fortumlede, skikkede til at bringe Mennesker ud af dem selv, gøre dem rasende, hævntrængende, grusomme af ren Selvopholdelsesdrift og menneskelig Vildskab i al dens Oprindelighed. Hvor bliver saa Forskellen af mellem Soldat og Forbryder? Naar det gælder at handle, handler de ens, — ikke blot udfører de samme Slags Handling, men de har samme Motiver, samme Slags Følelser i selve Handlingens Øjeblik. Den ene ved kun fra først af, hvad han vil gøre, den anden vildledes af Talemaader til at indlade sig paa, hvad han afskyr, — den ene er ond og farlig, den anden er kun at beklage, fordi han vil være „Helt“, og [praktisk blot bliver Manddraber. En Gang var der Mening i dette, da Heltedaa endnu ikke var abstraheret fra Manddrab, da man i det smaa som i det store ruttede aabent med Menneskeliv, men nu, da der pyles med Menneskeliv — navnlig rigtignok med Staklernes — at de kan blive saa lange som muligt, nu da man fra Ungdommen af omhyggelig indpoder Mænd, af hvem man dog venter sig Mønsters Jens'er, alle disse Hjertesygdomme, som hedder Medfølelse med de lidende, Skaansomhed overfor Dyr osv. osv., der mindst af alt bereder til en Gang at excellere i Grusomhed mod det levende og i Følelseløshed for dets Lidelser — hvor er nu Meningen henne?

Saa er der i vort humane Samfund indført noget, som hedder Indignation over Uretten. For en, der er født igaar, lyder det kønt nok og lovende, at Uretten endelig, efterhaanden som Menneskene gennemtrænges af Humanitet, skal ophøre at godkendes i Samfundet, men en, der har levet lidt længere, ved bedre, hvad den moderne Retfærdighedsfølelse betyder. Det er ikke, nøje beset, Uretten, man vil have afskaffet, ikke den farlige Uret, som skyder frem indefra og som kun udryddes, naar man vender sig indefter, det er blot den Uret, der kommer til Syne, der skal nipses af Vejen — altid blot den Uret, der begaas af „de andre“, der gør humane Mennesker harmfulde. Allerhelst maa Indignationens Genstand være i Udlandet — er den i Indlandet, lider det borgerlige Velbefindende et Afbræk, som netop forenes saa godt med udenrigsk Brøst, — er den os selv, hvad der dog er for naturligt igen, til, at det hænder civiliserede Mennesker, taber den æstetiske Side af Sagen sig svært, — der bliver ikke denne Vekselvirkning af Uvilje overfor andre og Behag med sig selv, som er saa pikant for mange — for ikke at tale om, at der ingen Autoritet bliver at indgive Adresser til, al den Stund jo Vorherre saa godt som er afskaffet, skønt det synes underligt at afskaffe netop den Autoritet, der dog kunde forslaa noget, og den mest typiske af Abstraktioner, naar man dog stadig kun er til Sinds at byde paa Abstraktioner, — blot at man nu finder mest Smag i de ringere.

(Sluttet.)

## Kjøkkenet.

(Af Nylænde.)

Et sted, hvor kvinder raader alene, men hvor alligevel deres uformuenhed til at sætte iverk egne planer tydeligst læses — er kjøkkenet. Det er dem, som koger paa komfuren, vasker, stryger, men manden er den, som sætter komfuren op, bestemmer dens art og siger, at man skal vaske og stryge nede i kolde, mugne, lugtende kældere. Det er ikke mændene i sin almindelighed, som bestemmer det — heller ikke de uddannede arkitekter. Selv om vi havde kvindelige arkitekter vilde det lidet hjælpe. Arkitekten faar kun halvvejs udføre sine planer — derfor faar han ogsaa kun halve skylden. De gaar ud paa at tjene mest muligt ved at give mindst muligt. Derfor har vi de tungvindte, upraktiske komfurer. Derfor har vi den uappetitlige, ildelugtende vask — derfor har vi de bakterievlende, mørke, mystiske bænke-

skabe foran vinduet. Derfor bruger vi fattigmands barneryg til at slæbe kul og brænde 3—4—5 trapper op. Derfor sluger kjøkkenet uforholdsmæssig megen tid og kraft.

Et kjøkken skal først og fremst være lyst og luftigt, ingen bakteriehule. Det hænder i Bergen en ung, forlovet pige, hun gik rundt og søgte leilighed — saa kom hun et sted og spurgte blandt andet om ventilationen i spisekammeret. Men det skulde hun ikke gjort, ti i dage efter fortalte hendes spørgsmaal udover i vide kredse som tegn paa yderste grad af affektation og søgthed.

Kristiania er i byggeforhold en tarvelig by. Simpel er den med sine store, skidne gaarde, som ser ud til at eies af ingen — skidne trappegange, aabne for hvermand mestendels baade dag og nat. I Kristiania er nemlig portneren en mand eller kone, der mod at skuffe sneen væk fra indgangsdøren om vinteren sover i kjælderleiligheden. Gaardene er ud-

stykket i hundredevis af leiligheder paa 3—4—5 antagelige værelser med flitterstads, rosetter og krimskrams i loftet.

En leilighed paa fire værelser skal tages bogstavelig. Det er fire værelser og intet mere. Rum og kamre findes ikke — derfor staar kufferter og kasser paa hverandre i entreen. Et rummeligt kjøkken med spisekamre og skabe for stentøiet findes heller ikke — derfor staar iskassen brugt hele aaret rundt som madkjælder i kjøkkengangen og madrester og stentøi om hverandre i vild forvirring i det lille rum, kaldet spisekammer lige ved kjøkkenet. Heden fra komfuren staar lige ind. Man maa aabne vinduet ud til gaardspladsen. Kristiania-taagen fyldt med sodkorn danner et lag paa utildækket mad. Kjøkken- og spisekammer-ventilation uden ved at aabne vinduet findes nemlig heller ikke i hovedstaden.

Det værste af alt ved disse leiligheder er vaskekjælder. Vaske- og

strygerum maa deles med husets øvrige beboere. Som oftest staar kjældereren til ens raadighed hver sjette uge. Falder det ubekvemt at vaske saa sjældent — er man nødt til at tage klædesvasken i kjøkkenet sammen med madstellet. Man koger kjød i den ene gryde og linned i den anden. Eller man søger at tilsnige sig en uretmæssig uge i kjældereren — faar sine medboere paa nakken og indvikles i et huskjavæl, der gaar fra pigerne til herskaberne.

Man elsker husfred. Man flytter og kommer op i Kristiania store ufred — tumles om i flyttedansen.

Man flytter rundt som i legen: bytte sæde, for at finde, hvor i byen, der er godt — og saa kommer man endelig til det resultat, der er ikke godt nogen steder. Saa slaar man sig ned og lader det seile — eller lader det ikke seile — men lader det gro over med smuds og støv — naar bare kobber- og tinkarrener paa væggene, de, som aldrig bruges, holdes